

وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی

لیلا خلیلی*^۱، فائقه محمدی^۲

مطالعات دانش‌شناسی

سال پنجم، شماره ۱۷، زمستان ۹۷، ص ۶۷ تا ۸۹

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۸/۰۱

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۰/۱۵

چکیده

هدف این پژوهش مطالعه وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی با توجه به متغیرهای جمعیت‌شناختی است. این پژوهش کاربردی و کمی به روش پیمایشی انجام شد. ابزار اندازه‌گیری پژوهش، خرده مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، از پرسشنامه ارسال و کریک (۲۰۱۳) بود. پایایی ابزار بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۹۳۲ بود. روایی محتوایی با نظر متخصصان و روایی سازه بر اساس تحلیل عاملی محاسبه شد. جامعه آماری پژوهش، ۴۷۷۱ دانشجوی کارشناسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان و نمونه مورد مطالعه ۳۶۸ مورد بود که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. در تحلیل‌های آمار توصیفی و استنباطی از نرم‌افزار اسپس‌اس استفاده شد. بر اساس آزمون پیرسون، رابطه بین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی و میزان استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی با اطمینان ۹۹ درصد مثبت و معنی‌دار بود. بر اساس آزمون تی مستقل تفاوت معنی‌داری در میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر حسب نوع اقامت آنان (زندگی با خانواده و خوابگاه) وجود داشت. بر اساس آزمون تحلیل واریانس وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر حسب حوزه تحصیلی با اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار بود. وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی در حد متوسط بود. دانشجویانی که استفاده روزانه بیشتری از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی داشتند، وابستگی بیشتری نیز به این شبکه‌ها نشان دادند. وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی با سطوح پیشرفت تحصیلی متفاوت، تقریباً مشابه بود. وابستگی به شبکه‌های اجتماعی در میان دانشجویان ساکن در خوابگاه و دانشجویان حوزه علوم انسانی بیشتر بود.

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، وابستگی، دانشجویان، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، متغیرهای جمعیت‌شناختی

*. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز

l.khalili@azaruniv.ac.ir

. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه تبریز، تبریز F_mohammadi@tabrizu.ac.ir

مقدمه

شبکه‌های اجتماعی، بعنوان شبکه‌های شخصی (خودخواهانه^۱) که در آن‌ها فرد در مرکز توجه است، شکل گرفتند (باید^۲ و الیسون، ۲۰۰۷). از این شبکه‌ها به‌عنوان یک "پدیده مصرف جهانی"^۳ نیز یاد می‌شود که استفاده از آن در سالهای اخیر افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته است (کمپانی نیلسن^۴، ۲۰۰۹). پژوهش درخصوص استفاده و استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی را می‌توان بر اساس نظریه استفاده و رضایتمندی^۵ موردبررسی قرار داد (آیفیندو^۶، ۲۰۱۶). این نظریه رویکردی است برای درک اینکه، افراد چرا و چگونه از رسانه-ای خاص، برای برآوردن نیازهای خود استفاده می‌کنند (سورین و تانکارد^۷، ۱۹۹۷) و بر آنچه مردم با رسانه انجام می‌دهند، تمرکز دارد (کتر^۸، ۱۹۵۹). بر اساس این نظریه، رسانه به شیوه‌ای هدف‌دار به‌منظور لذت بردن و رضایتمندی استفاده می‌شود (کتر، بلامر و گارویتج^۹، ۱۹۷۴)، که از این منظر، شباهت‌هایی با اعتیاد دارد (کاون و ون^{۱۰}، ۲۰۱۰). در این خصوص همچنین می‌توان به تئوری شناخت اجتماعی^{۱۱}، که تعامل مداوم و متقابل میان رفتار، عوامل محیطی و فردی را تسهیل می‌کند (باندورا^{۱۲}، ۱۹۸۶)، اشاره کرد. بر اساس این نظریه در حوزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی، چگونگی تغییر یک رفتار فردی (مثلاً اعتیاد به شبکه اجتماعی)، چگونگی درک محیط (کاری و شخصی) و چگونگی تعامل با محیط را می‌توان بررسی کرد (مقبل و کوک^{۱۳}، ۲۰۱۸).

1. egocentric
2. Boyd and Ellison
3. global consumer phenomenon
4. The Nielsen Company
5. Uses and gratifications theory
6. Ifinedo
7. Severin & Tankard
8. Katz
9. Katz, Blumler & Gurevitch
10. Kwon & Wen
11. Social cognitive theory
12. Bandura
13. Moqbel & Kock

اعتیاد یعنی حالتی که در آن شخص به علت روانی یا مصرف مواد شیمیایی و طبیعی، دچار ضعف اراده در کنترل تکرار اعمال خود می‌شود (وست و بروان^۱، ۲۰۱۳). وابستگی^۲ "وضعیت پیوند داشتن با شخص یا چیزی و در وضعیت فرودست بودن نسبت به آن" است (گوردن، ۱۳۸۸، ۲۷۱). از نظر محققان استفاده بیش از حد از فناوری‌های جدید (به ویژه شبکه‌های اجتماعی) ممکن است برای افراد، مخصوصاً جوانان اعتیادآور باشد. افرادی که به استفاده از شبکه‌های اجتماعی معتاد هستند، علائمی مشابه با افرادی که از اعتیاد به مواد یا رفتارهای دیگر رنج می‌برند، را تجربه می‌کنند؛ اما برخلاف سایر انواع اعتیاد، هدف درمان در اعتیاد به شبکه‌های مجازی، عدم استفاده کامل نیست؛ بلکه استفاده کنترل‌شده از این شبکه‌ها است (اچبورا و کورال^۳، ۲۰۱۰). اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی آنلاین را می‌توان همانند اعتیاد به اینترنت و بازیهای آنلاین از مصادیق اعتیاد مجازی بشمار آورد. جامعه رقومی بطور فزاینده‌ای به فن‌آوری اطلاعات متکی است که این امر منجر به افزایش چالش‌ها و مشکلات جدیدی می‌شود. انواع رفتارهای انحرافی مانند اعتیاد، خودشیفتگی و فعالیت‌های مخرب که بواسطه شبکه‌های اجتماعی ظاهر می‌شوند (کفی و پرز، ۲۰۱۷) از آن جمله‌اند. جوانان با زمینه خودشیفتگی، تمایل بیشتری به صرف وقت در شبکه‌های اجتماعی به شیوه اعتیادآمیز دارند (لاباربرا، پاچیللا و والساویا^۴، ۲۰۰۹). از طرف دیگر، مزایای بالقوه شبکه‌های اجتماعی آنلاین باعث استفاده بیش از حد افراد از این شبکه‌ها می‌شود، که این امر به نوبه خود، منجر به رفتارهای اعتیادآور می‌گردد (لوی^۵، ۱۹۹۷). در مناطق مختلف دنیا، کاربران شبکه‌های اجتماعی متفاوتی را ترجیح می‌دهند، به‌عنوان مثال می‌توان به "بادو"^۶ در امریکای لاتین، "ببو"^۷، در بریتانیا (کو، چن و زنگک^۸، ۲۰۱۳) و

1. West & Brown
2. dependence
3. Echeburua & Corral
4. La Barbera, Paglia, Valsavoia
5. Levy
6. Badoo
7. Bebo
8. Ku, Chen & Zhang

تلگرام (در زمان انجام این پژوهش) در ایران اشاره کرد (ازلی، ۲۰۱۷)؛ اما بر اساس گزارش "مرکز پژوهش پو"^۲ واقعیت غیرقابل تغییر این است که در اکثر نقاط دنیا، جوانان بیش از دیگر گروهها مجذوب شبکه‌های اجتماعی شده‌اند؛ در میان جوانان نیز، استفاده دانشجویان از شبکه‌های به‌طور هشداردهنده‌ای افزایش یافته است (آیفیندو، ۲۰۱۶). با توجه به اینکه مهم‌ترین هدف موردانتظار از دانشجو تحصیل علم و دانش است و در رسیدن به این هدف از یک طرف، خانواده‌ها و دولت، بودجه زیادی را صرف می‌کنند و از طرف دیگر دانشجویان چند سال با ارزش خود را اختصاص می‌دهند؛ بنابراین هر عاملی که مانع رسیدن آنان به هدف باشد، باید شناسایی و مدیریت شود. از جمله این موانع، می‌توان به استفاده بیش از حد دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی اشاره کرد. از نظر امامی‌ریزی (۱۳۹۵) صرف زمان بیش از حد در شبکه‌های اجتماعی باعث خستگی و کاهش ساعات مطالعه دانشجویان می‌شود و منجر به کاهش پیشرفت تحصیلی می‌شود. کیان، یعقوبی ملال و ریاحی‌نیا (۱۳۹۴) نیز معتقدند مهم‌ترین اثر منفی صرف زمان زیاد در شبکه‌ها، آسیب‌رسانی به روند تحصیلی است. میرزایی، رحیمی و مرادی (۱۳۹۵) به این نتیجه رسیدند که دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی برای تبادل اطلاعات کمتر استفاده می‌کنند. یافته‌های خلیلی (۱۳۹۴) نیز نشان داد که دانشجویان با عملکرد تحصیلی بهتر از شبکه‌های اجتماعی کمتر استفاده می‌کنند. بررسی پیشینه تحقیق نشان داد که پژوهشی‌هایی که منحصراً درباره استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی باشد، محدود است، بنابراین نیاز است وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بررسی شده و به تبع آن تمعیدات لازم اتخاذ گردد. این پژوهش قصد دارد وابستگی (استفاده بیش از حد) دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان به شبکه‌های اجتماعی را با توجه به متغیرهای جمعیتی و آموزشی (جنسیت، بومی/غیربومی، سال ورودی، مقطع تحصیلی، حوزه تحصیلی و معدل) موردبررسی قرار دهد.

سؤال و فرضیه پژوهش در ادامه بیان شده است:

- میزان وابستگی دانشجویان به استفاده از شبکه‌های اجتماعی چقدر است؟

- تفاوت معنی‌داری در میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر حسب متغیرهای جنسیت، نوع اقامت، سال ورودی و حوزه تحصیلی وجود دارد.

- رابطه معنی‌داری میان وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی و معدل، میزان استفاده از اینترنت و شبکه اجتماعی وجود دارد.

مطالعه در خصوص وابستگی به شبکه‌های اجتماعی از نیمه سال ۲۰۰۰ مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت. در این مطالعات مباحثی چون نوجوانان، جمعیت‌های شکننده و ضعیف (افراد با وابستگی به شکل‌های دیگر)، تأثیر جنسیت بر وابستگی به شبکه‌های اجتماعی و غیره مورد مطالعه قرار گرفتند (کفی و پرز، ۲۰۱۷). جمع‌بندی مطالعات پیشین نشان داد که الگوی استفاده از شبکه‌های اجتماعی با توجه به جنسیت متفاوت است (کاس و گریفتز، ۲۰۱۲). مردان احتمالاً بیش از زنان به بازیهای شبکه‌های اجتماعی وابسته هستند (زو، ۲۰۱۰) و به‌طور کلی جمعیتی هستند که بیشتر در معرض خطر ابتلا به اعتیاد به بازی‌های آنلاین هستند (کاس و گریفتز، ۲۰۱۲). از طرف دیگر، تعدادی از مطالعات (برات دستجری و صیادی، ۱۳۹۱؛ خدایاری، سعیدی و حسینی، ۱۳۹۳؛ کیان، یعقوبی ملال و ریاحی نیا، ۱۳۹۴؛ کریک^۴ و همکاران، ۲۰۱۵) عدم وجود تفاوت معنی‌دار در میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با توجه به جنسیت را گزارش کردند.

میزان استفاده از شبکه اجتماعی در وابستگی به آن تأثیر دارد. کریک و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود نشان دادند که افرادی که روزانه بازدید بیشتری از شبکه‌های اجتماعی داشتند و همچنین از اینترنت بیشتر استفاده می‌کردند، اعتیاد بیشتری نیز به شبکه‌های اجتماعی داشتند. برات دستجری و صیادی (۱۳۹۱) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اعتیاد به اینترنت دانشجویان رابطه معنی‌دار وجود دارد. همچنین اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان گروه‌های علوم پایه کمتر از دانشجویان

1. Kefi & Perez
2. Kuss and Griffiths
3. Zhou
4. Kirik

گروه‌های علوم انسانی و فنی و مهندسی بود. جان و کایا^۱ (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان دادند که آسانی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در عادت به این شبکه‌ها بطور معنی‌داری مؤثر است. عادت به استفاده از شبکه‌های اجتماعی در وابستگی روانی به این شبکه‌ها بطور معنی‌داری تأثیر دارد.

رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با معدل بعنوان شاخص ارزیابی پیشرفت تحصیلی در برخی از پژوهش‌ها بررسی شده است. امامی ریزی (۱۳۹۵) در مطالعه تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان نشان داد که بین معدل سه گروه دانشجویان (کاربر عادی، کاربر با اعتیاد خفیف و کاربرد با اعتیاد شدید به شبکه‌های اجتماعی) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نیز عجم و رضوانی (۱۳۹۵) در مطالعه رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی نشان دادند که بین زمان صرف شده و تعداد عضویت در شبکه‌های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد. البته پیشرفت تحصیلی دانشجویانی که از این شبکه‌ها برای مقاصد علمی استفاده می‌کردند، بیشتر از دانشجویانی بود که استفاده غیرعلمی از این شبکه‌ها داشتند. یافته‌های مطالعه مقبل و کوک (۲۰۱۸) در چارچوب تئوری شناخت اجتماعی، نشان داد که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی عواقب منفی در محیط‌های کاری و شخصی دارد. اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی احساسات مثبت را (که باعث افزایش عملکرد و سلامت می‌شود) کاهش می‌دهد. همچنین اعتیاد به شبکه‌ها منجر به حواس‌پرتی در محیط کار (که یک مانع عملکرد است) می‌شود. وانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۵) در بررسی رابطه بین صفات شخصیتی (برونگرایی^۳، روان‌رنجوری^۴، وظیفه‌شناسی^۵، سازگاری^۶ و پذیرندگی^۷) با رفتارهای اعتیادی در سه حوزه (اینترنت، بازی‌های رایانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی) بین جوانان نشان دادند که روان‌رنجوری

1. Can & Kaya
2. Wang
3. Extraversion
4. Neuroticism
5. conscientiousness
6. agreeableness
7. openness

بالا تر و وجدان کمتر رابطه معنی داری با اعتیاد به اینترنت دارد. وظیفه شناسی و وجدان کم رابطه معنی داری با اعتیاد به بازی‌های رایانه‌ای دارد. روان‌رنجوری و برونگرایی رابطه معنی - داری با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی داشتند. در مجموع بر اساس مطالعات پیشین، گذاران وقت زیاد در شبکه‌های اجتماعی با عناوینی چون استفاده بیش از حد، وابستگی و اعتیاد به شبکه بیان شده است که صرف نظر از عناوین مختلف، از تاثیرات منفی این شبکه‌ها است.

روش

این پژوهش کاربردی با رویکرد کمی و به روش پیمایشی انجام شد. ابزار گردآوری داده پرسشنامه بود که در مطالعه حاضر از خرده مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، پرسشنامه " مقیاس وضعیت شبکه اجتماعی" طراحی شده بوسیله ارسلان و کریک^۲ (۲۰۱۳) استفاده شد. این خرده مقیاس حاوی ۲۵ سؤال طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (خیلی کم، کم، تاحدودی، زیاد و خیلی زیاد) استفاده شد. سؤال ۲۱، "من دوستان جدیدی در فیسبوک و تویتر پیدا می کنم" به "من دوستان جدیدی در شبکه‌های اجتماعی پیدا می کنم" تغییر یافت. پایایی ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ مقدار ۰/۹۳۲ به دست آمد. روایی صوری و محتوایی با نظر متخصصان و همچنین روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی با واریانس تبیینی ۶۰/۲۸ درصد و در پنج بعد ارزیابی شد که در قسمت یافته‌ها گزارش شده است. متغیرهای جمعیت‌شناختی و آموزشی پرسشنامه شامل، جنسیت، وضعیت اقامت (بومی و غیربومی)، معدل، سال ورودی، حوزه تحصیلی، زمان روزانه صرف‌شده در اینترنت و میزان بازدید روزانه از پروفایل شبکه اجتماعی بود. جامعه مورد مطالعه ۴۷۷۱ دانشجوی کارشناسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان بود که بر اساس اطلاعات کسب شده از کارشناسان بخش فن آوری اطلاعات دانشگاه، هفتگی ۱/۳ گیگابایت حجم اینترنت دریافت می کنند. کرجسی و مورگان^۳ (۱۹۷۰) برای جامعه ۵۰۰۰ نفری، ۳۵۷ نمونه را توصیه کرده‌اند. نمونه مورد مطالعه

. پرسشنامه حاوی سه خرده مقیاس (اعتیاد، اخلاق و همگرایی) بود که در مجموع ۴۵ درصد واریانس را تعیین می کرد.

روایی پرسشنامه نیز ۰/۹۳۳ بود.

2. Arslan & K r k
3. Krejcie & Morgan

پژوهش حاضر ۳۶۸ بود که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی از سه حوزه علوم انسانی، فنی و مهندسی و علوم و کشاورزی به نسبت تعداد هر طبقه انتخاب شد. گردآوری داده‌ها به صورت مراجعه حضوری از اول آبان ۱۳۹۶ تا پایان آذر ۱۳۹۶ توسط پژوهشگر انجام شد. در تحلیل‌های آماری از آمار توصیفی (تعداد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تی مستقل، تحلیل واریانس و همبستگی پیرسون با توجه به توزیع نرمال داده‌ها) برای مطالعه وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی با توجه به متغیرهای جمعیت‌شناختی و آموزشی استفاده شد.

یافته‌ها

این بخش حاوی دو قسمت است که در بخش اول یافته‌های مربوط به روایی سازه برای ابزار اندازه‌گیری گزارش شده است. بخش دوم نتایج آمار توصیفی و استنباطی در تحلیل وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی و آموزشی است.

روایی سازه (تحلیل عاملی اکتشافی). از تحلیل عاملی اکتشافی بمنظور مشخص نمودن ابعاد وابستگی به شبکه اجتماعی، میزان همبستگی گویه‌های هر عامل استفاده شد. در تحلیل عاملی کایزر-مایر-اولکین^۱ آماره کفایت نمونه‌گیری است و مقداری بین صفر تا یک دارد که آماره نزدیک به یک حاکی کافی بودن نمونه‌ها است. آزمون کرویت بارتلت^۲ برای تشخیص عامل‌پذیری است؛ معنی‌دار بودن این آزمون حاکی از همبستگی قابل قبول بین متغیرها است (مصرآبادی، ۱۳۹۵). جدول ۱، آزمون کایزر-مایر-اولکین و بارتلت است که آماره کفایت نمونه‌گیری مقدار نزدیک به یک یعنی ۰/۹۳۰ است؛ همچنین معنی‌داری آزمون بارتلت حاکی از همبستگی قابل قبول بین گویه‌های هر متغیر است.

1. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)
2. Bartlett s test of sphericity

جدول ۱. آزمون کایزر-مایر-اولکین و بارتلت

کایزر-مایر-اولکین	اندازه کفایت نمونه‌گیری	۰/۹۳۰
	خی دو تقریبی	۴۵۰۷/۲۹۴
آزمون کرویت بارتلت	درجه آزادی	۳۰۰
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

از نظر هیر (۲۰۰۹) در حوزه علوم اجتماعی مقدار واریانس تبیینی ۶۰ درصد است. در مطالعه حاضر نتیجه انجام تحلیل عاملی اکتشافی، در جدول ۲، ارائه شده است که منجر به استخراج پنج عامل با مقدار ویژه^۱ بالای یک شد که در مجموع ۶۰/۲۸ درصد واریانس وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را تبیین می‌نماید.

جدول ۲. واریانس کل تبیین شده بر اساس تحلیل عاملی اکتشافی

ابعاد	مقادیر ویژه اولیه			مجموع مربعات بارهای عاملی			مجموع مربعات بارهای عاملی چرخش یافته		
	رکب	شده	واریانس تبیینی	رکب	شده	واریانس تبیینی	رکب	شده	واریانس تبیینی
۱	۹/۶۵۶	۳۸/۶۲۳	۳۸/۶۲۳	۹/۶۵۶	۳۸/۶۲۳	۳۸/۶۲۳	۳/۹۳۴	۱۵/۷۳۵	۱۵/۷۳۵
۲	۱/۷۸۸	۷/۱۵۱	۷/۱۵۱	۱/۷۸۸	۷/۱۵۱	۷/۱۵۱	۳/۲۷۲	۱۳/۰۸۹	۱۳/۰۸۹
۳	۱/۴۶۰	۵/۸۳۹	۵/۸۳۹	۱/۴۶۰	۵/۸۳۹	۵/۸۳۹	۳/۰۴۶	۱۲/۱۸۳	۱۲/۱۸۳
۴	۱/۱۱۷	۴/۴۶۶	۴/۴۶۶	۱/۱۱۷	۴/۴۶۶	۴/۴۶۶	۲/۶۴۶	۱۰/۵۸۳	۱۰/۵۸۳
۵	۱/۰۵۱	۴/۲۰۵	۴/۲۰۵	۱/۰۵۱	۴/۲۰۵	۴/۲۰۵	۲/۱۷۴	۸/۶۹۵	۸/۶۹۵
۶	۰/۹۲۰	۳/۶۸۲	۳/۶۸۲	۰/۹۲۰	۳/۶۸۲	۳/۶۸۲			
۷	۰/۸۴۷	۳/۳۸۸	۳/۳۸۸	۰/۸۴۷	۳/۳۸۸	۳/۳۸۸			
۸	۰/۷۴۰	۲/۹۶۱	۲/۹۶۱	۰/۷۴۰	۲/۹۶۱	۲/۹۶۱			
۹	۰/۶۸۴	۲/۷۳۷	۲/۷۳۷	۰/۶۸۴	۲/۷۳۷	۲/۷۳۷			
۱۰	۰/۶۳۰	۲/۵۲۱	۲/۵۲۱	۰/۶۳۰	۲/۵۲۱	۲/۵۲۱			
۱۱	۰/۶۰۷	۲/۴۲۷	۲/۴۲۷	۰/۶۰۷	۲/۴۲۷	۲/۴۲۷			
۱۲	۰/۵۴۷	۲/۱۸۶	۲/۱۸۶	۰/۵۴۷	۲/۱۸۶	۲/۱۸۶			
۱۳	۰/۵۴۰	۲/۱۵۹	۲/۱۵۹	۰/۵۴۰	۲/۱۵۹	۲/۱۵۹			
۱۴	۰/۴۹۵	۱/۹۷۹	۱/۹۷۹	۰/۴۹۵	۱/۹۷۹	۱/۹۷۹			
۱۵	۰/۴۷۹	۱/۹۱۶	۱/۹۱۶	۰/۴۷۹	۱/۹۱۶	۱/۹۱۶			
۱۶	۰/۴۶۳	۱/۸۵۱	۱/۸۵۱	۰/۴۶۳	۱/۸۵۱	۱/۸۵۱			
۱۷	۰/۴۵۶	۱/۸۲۶	۱/۸۲۶	۰/۴۵۶	۱/۸۲۶	۱/۸۲۶			
۱۸	۰/۴۲۷	۱/۷۰۹	۱/۷۰۹	۰/۴۲۷	۱/۷۰۹	۱/۷۰۹			
۱۹	۰/۳۹۱	۱/۵۶۴	۱/۵۶۴	۰/۳۹۱	۱/۵۶۴	۱/۵۶۴			

1. Eigen value

مجموع مربعات بارهای عاملی		مجموع مربعات بارهای عاملی		مقادیر ویژه اولیه		ابعاد
چرخش یافته		استخراج شده				
٪ فراوانی تجمعی	٪ واریانس تبیین شده	٪ فراوانی تجمعی	٪ واریانس تبیین شده	٪ فراوانی تجمعی	٪ واریانس تبیین شده	
				۹۴/۶۸۷	۱/۴۹۸	۰/۳۷۵
				۹۶/۰۷۴	۱/۳۸۷	۰/۳۴۷
				۹۷/۴۱۲	۱/۳۳۸	۰/۳۳۴
				۹۸/۵۶۷	۱/۱۵۵	۰/۲۸۹
				۹۹/۶۸۴	۱/۱۱۷	۰/۲۷۹
				۱۰۰/۰۰۰	۰/۳۱۶	۰/۰۷۹

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

برای همبستگی بین متغیرهای آشکار مقدار بالای ۰/۳ توصیه شده است (وارنر، ۲۰۱۳) و مقادیر بالای قدر مطلق ۰/۵۰، همبستگی بالا برای تشخیص الگوی عاملی است (مصرآبادی، ۱۳۹۵: ۴۰۵). جدول ۳، گویه های پنج فاکتور را نشان می‌دهد که مقادیر بیست گویه بالای ۰/۵، چهار گویه بالای ۰/۴ و یک گویه مقدار ۰/۳۹۰ است.

جدول ۳. ماتریس ابعاد چرخش یافته (گویه های هر فاکتور)

گویه ها	ابعاد				
	۱	۲	۳	۴	۵
۱				۰/۷۴۵	
۲				۰/۶۵۶	
۳				۰/۶۸۲	
۴	۰/۵۳۲				
۵				۰/۴۸۲	
۶				۰/۶۶۳	
۷				۰/۸۹۷	
۸	۰/۴۸۴				
۹				۰/۶۸۴	
۱۰		۰/۳۹۰			
۱۱					۰/۵۵۸
۱۲					۰/۵۹۹

گروه ها	ابعاد				
	۱	۲	۳	۴	۵
۱۳	۰/۶۶۸				
۱۴	۰/۵۴۹				
۱۵	۰/۶۷۲				
۱۶	۰/۶۴۴				
۱۷	۰/۵۹۲				
۱۸	۰/۵۷۰				
۱۹	۰/۶۸۰				
۲۰	۰/۸۷۶				
۲۱	۰/۴۶۹				
۲۲	۰/۴۴۱				
۲۳	۰/۸۰۱				
۲۴	۰/۶۳۵				
۲۵	۰/۷۰۸				

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی، روش چرخش: واریماکس با نرمال سازی کایزر

تحلیل‌های آماری وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی

جدول ۴، میانگین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر حسب جنسیت و نوع اقامت را نشان می‌دهد. وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی با میانگین ۲/۹۶، در حد متوسط است. این میانگین برای دانشجویان دختر و پسر به ترتیب ۲/۹۷ و ۲/۹۳ است. میانگین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر حسب بومی و غیربومی بودن دانشجویان به ترتیب ۳/۰۷ و ۲/۸۶ است.

جدول ۴. میانگین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر حسب جنسیت و نوع اقامت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف معیار
زن	۲۴۵	۲/۹۷۵۳	۰/۷۱۵۱۰	۰/۰۴۵۶۹
مرد	۱۲۱	۲/۹۳۰۱	۰/۷۰۱۲۵	۰/۰۶۳۷۵
بومی	۱۷۲	۳/۰۷۸۸	۰/۷۴۷۰۵	۰/۰۵۶۹۶
غیربومی	۱۹۲	۲/۸۶۲۳	۰/۶۵۱۱۵	۰/۰۴۶۹۹

جدول ۵، آزمون تی مستقل برای بررسی تفاوت میانگین وابستگی به شبکه بر حسب جنسیت است. در تی مستقل، آزمون لون^۱ دارای یک آماره بر اساس تحلیل واریانس و یک

سطح معنی‌داری است. مقدار معنی‌داری آزمون لون ۰/۵۸۹ و بزرگتر از ۰/۰۵ است یعنی باید از داده‌های خط اول جدول ۵ (واریانس‌های همگن) استفاده شود (مصرآبادی، ۱۳۹۵: ۷۳-۷۴). با توجه به معنی‌دار نبودن آزمون لون، (F0.293, Sig:0.589) همگنی واریانس دو گروه تأیید می‌شود. با توجه به آزمون تی مستقل (t: 0.573, Sig:0.567) تفاوت معنی‌داری در میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر حسب جنسیت مشاهده نمی‌شود.

جدول ۵. آزمون تی مستقل برای تفاوت میانگین وابستگی به شبکه بر اساس جنسیت

تفاوت بافاصله اطمینان ۹۵%		آزمون تی برای برابری میانگین‌ها			آزمون لون	
پایین	بالا	خطای انحراف معیار	تفاوت میانگین	مهمی داری	آماره تی	مهمی داری
۰/۱۹۹۷۸	۰/۲۰۰۴۹	۰/۰۷۸۹۵	۰/۰۴۵۲۲	۰/۵۶۷	۰/۵۷۳	۰/۵۸۹
۰/۱۹۹۷۸	۰/۲۰۰۴۹	۰/۰۷۸۹۵	۰/۰۴۵۲۲	۰/۵۶۷	۰/۵۷۳	۰/۵۸۹
۰/۱۹۹۷۸	۰/۲۰۰۴۹	۰/۰۷۸۹۵	۰/۰۴۵۲۲	۰/۵۶۷	۰/۵۷۳	۰/۵۸۹
۰/۱۹۹۷۸	۰/۲۰۰۴۹	۰/۰۷۸۹۵	۰/۰۴۵۲۲	۰/۵۶۷	۰/۵۷۳	۰/۵۸۹

جدول ۶، آزمون تی مستقل برای تفاوت میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی را بر حسب اقامت (بومی و غیربومی) است. با معنی‌دار نبودن آزمون لون، (F:2.223, Sig:0.137) همگنی واریانس دو گروه تأیید می‌شود. با توجه به نتایج آزمون تی مستقل (t: 2.954, Sig:0.003) با ۹۹ درصد اطمینان و در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۳ تفاوت معنی‌داری بین میانگین وابستگی دو گروه وجود دارد.

جدول ۶. آزمون تی مستقل برای تفاوت میانگین وابستگی به شبکه بر اساس نوع اقامت

تفاوت با اطمینان ۹۵٪		آزمون تی برای برابری میانگین‌ها				آزمون لون برابری واریانس		آماره تحلیل واریانس	آماره تی
پایین	بالا	خطای انحراف معیار	تفاوت میانگین	درجه آزادی	آماره تی	درجه آزادی			
۰/۳۶۰۶۲	۰/۷۳۱۲۴	۰/۷۳۲۹	۰/۲۱۶۴۹	۳۶۲	۲/۹۵۴	۰/۱۳۷	۲/۲۲۳	برابری واریانس	
۰/۳۶۱۷۴	۰/۷۲۳۴۶	۰/۷۳۲۹	۰/۲۱۶۴۹	۳۶۲	۲/۹۵۴	۰/۱۳۷	۲/۲۲۳	نابرابری واریانس	

از آزمون تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بر اساس سال ورودی و حوزه تحصیلی استفاده شد. آزمون لون برای همگنی واریانس گروه‌ها است. سطح معنی‌داری بزرگتر از ۰/۰۵ حاکی از آن است که واریانس گروه‌ها در متغیر وابسته در تمام گروه‌ها تقریباً یکسان است (مصرآبادی، ۱۳۹۵: ۱۱۸). با توجه به داده‌های جدول ۷، آماره لون برای سال ورودی و حوزه تحصیلی دانشجویان معنی‌دار نیست، لذا واریانس هر دو همگن و تقریباً یکسان است.

جدول ۷. آزمون لون برای همگنی واریانس‌ها

سال ورودی	آماره لون	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی‌داری
سال ورودی	۲/۱۲۵	۳	۳۶۲	۰/۰۹۷
حوزه تحصیلی	۰/۹۹۹	۲	۳۶۵	۰/۳۶۹

جدول ۸، آزمون تحلیل واریانس (F: 2.298, Sig: 0.077) برای وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر حسب سال ورودی دانشجویان است. نتایج حاکی از عدم وجود تفاوت معنی‌دار در میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی در میان گروه‌ها است.

جدول ۸. آزمون تحلیل واریانس اعتقاد به شبکه بر اساس سال ورودی

سطح معنی داری	آماره تحلیل واریانس (F)	میانگین مجموع	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۰۷۷	۲/۲۹۸	۱/۱۴۰	۳	۳/۴۱۹	بین گروهی
		۰/۴۹۶	۳۶۲	۱۷۹/۵۵۸	درون گروهی
			۳۶۵	۱۸۲/۹۷۸	کل

جدول ۹، نتایج آزمون تحلیل واریانس (F: 3.865, Sig: 0.022) برای بررسی میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس حوزه تحصیلی دانشجویان است. با ۹۵ درصد اطمینان و سطح معنی داری ۰/۰۲۲ تفاوت معنی داری در میزان وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی در حوزه‌های مورد مطالعه وجود دارد.

جدول ۹. آزمون تحلیل واریانس اعتقاد به شبکه بر اساس حوزه تحصیلی

سطح معنی داری	آماره تحلیل واریانس (F)	میانگین مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۰۲۲	۳/۸۶۵	۱/۹۱۱	۲	۳/۸۲۲	بین گروهی
		۰/۴۹۴	۳۶۵	۱۸۰/۴۸۶	درون گروهی
			۳۶۷	۱۸۴/۳۰۸	کل

در صورت رعایت پیش فرض همگنی واریانس‌ها می‌توان از آزمونهای تعقیبی برای مقایسه جفتی میانگین گروه‌ها استفاده کرد (مصرآبادی، ۱۳۹۵: ۱۰۹-۱۱۰). جدول ۱۰، نتایج آزمون تعقیبی توکی را برای مقایسه جفتی میانگین‌ها نشان می‌دهد. یافته‌ها حاکی از تفاوت میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی در سطح ۰/۰۵ در دو حوزه علوم انسانی و فنی مهندسی است.

جدول ۱۰. آزمون توکی، مقایسه جفتی میانگین وابستگی به شبکه بر حسب حوزه تحصیلی

حوزه (I)	حوزه (J)	تفاوت میانگین (I-J)		خطای انحراف معیار	سطح معنی داری	فاصله اطمینان ۹۵٪	
		میانگین	خطای انحراف معیار			کران پایین	کران بالا
علوم	فنی و مهندسی	۰/۲۲۲۷۵*	۰/۰۸۹۸۷	۰/۰۳۶	۰/۰۱۱۳	۰/۴۳۴۲	۰/۳۹۰۴
انسانی	علوم	۰/۱۸۳۵۴	۰/۰۸۷۹۰	۰/۰۹۴	-۰/۰۲۳۳	۰/۴۳۴۲	۰/۳۹۰۴
فنی و مهندسی	علوم انسانی	-۰/۲۲۲۷۵*	۰/۰۸۹۸۷	۰/۰۳۶	-۰/۰۱۱۳	۰/۴۳۴۲	۰/۳۹۰۴
مهندسی	علوم	-۰/۰۳۹۲۰	۰/۰۹۹۷۶	۰/۹۱۸	-۰/۲۷۴۰	۰/۱۹۵۶	۰/۲۷۴۰
علوم	علوم انسانی	۰/۱۸۳۵۴	۰/۰۸۷۹۰	۰/۰۹۴	-۰/۰۲۳۳	۰/۴۳۴۲	۰/۳۹۰۴
فنی و مهندسی	فنی و مهندسی	-۰/۰۳۹۲۰	۰/۰۹۹۷۶	۰/۹۱۸	-۰/۱۹۵۶	۰/۲۷۴۰	۰/۲۷۴۰

*. تفاوت میانگین در سطح ۰/۰۵ معنی دار است.

رابطه بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی و متغیرهای معدل، میزان استفاده از اینترنت و میزان استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی در جدول ۱۱، ارائه شده است. با توجه به آزمون همبستگی پیرسون ($r, -0.109, p=0.107$)، علی‌رغم اینکه بین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی و معدل آن‌ها رابطه منفی وجود دارد، یعنی با افزایش وابستگی به شبکه‌های اجتماعی، معدل دانشجویان کاهش می‌یابد و بالعکس؛ اما این رابطه از نظر آماری معنی دار نیست. بر اساس نتایج آزمون پیرسون ($r, 0.522, p=0.001$) با اطمینان ۹۹ درصد و سطح معنی داری ۰/۰۱ رابطه معنی داری بین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی و استفاده روزانه از اینترنت وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج آزمون پیرسون ($r, 0.369, p=0.001$) با اطمینان ۹۹ درصد و سطح معنی داری ۰/۰۱ رابطه معنی داری بین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی و استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی وجود دارد.

جدول ۱۱. همبستگی پیرسون بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی و معدل

وابستگی به شبکه		معدل		استفاده از شبکه	
وابستگی به شبکه	ضریب همبستگی	معدل	وابستگی به شبکه	استفاده از شبکه	ضریب همبستگی
۱	۰/۱۰۷	۰/۵۲۲**	۰/۳۶۹**	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
۳۶۸	۲۱۸	۳۶۸	۳۶۸	۳۶۸	۳۶۸

استفاده از شبکه	استفاده از اینترنت	معدل	وابستگی به شبکه	ضریب همبستگی	معدل
-۰/۱۰۰	-۰/۱۲۳	۱	-۰/۱۰۹	ضریب همبستگی	
۰/۱۴۱	۰/۰۶۹		۰/۱۰۷	سطح معنی‌داری	تعداد
۰/۳۴۷**	۱	-۰/۱۲۳	۰/۵۲۲**	ضریب همبستگی	استفاده از اینترنت
۰/۰۰۰		۰/۰۶۹	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	تعداد
۳۶۸	۳۶۸	۲۱۸	۳۶۸	تعداد	
۱	۰/۳۴۷**	-۰/۱۰۰	۰/۳۶۹**	ضریب همبستگی	استفاده از شبکه
	۰/۰۰۰	۰/۱۴۱	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	تعداد
۳۶۸	۳۶۸	۲۱۸	۳۶۸	تعداد	

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است (دو دامنه)

جدول ۱۲، تفاوت میانگین استفاده روزانه دانشجویان از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر حسب جنسیت را نشان می‌دهد. میانگین استفاده از اینترنت برای دانشجویان دختر و پسر به ترتیب ۲/۳۳ و ۲/۳۸ و برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی ۱/۳۹ و ۱/۹۱ است. همچنین در مجموع میانگین استفاده از اینترنت ۲/۳۵ (بالا تر از میانگین فرضی ۲) و برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی ۱/۵۶ (پایین تر از میانگین فرضی ۲) بود.

جدول ۱۲. میانگین استفاده روزانه از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر حسب جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف
اینترنت زن	۲۴۵	۲/۳۳	۰/۸۷۹	۰/۰۵۶
اینترنت مرد	۱۲۱	۲/۳۸	۰/۹۰۶	۰/۰۸۲
شبکه اجتماعی زن	۲۴۵	۱/۳۹	۱/۰۹۱	۰/۰۷۰
شبکه اجتماعی مرد	۱۲۱	۱/۹۱	۱/۳۰۴	۰/۱۱۹

جدول ۱۳، نتایج آزمون تی مستقل برای استفاده از اینترنت بر حسب جنسیت است. همگنی واریانس دو گروه، به دلیل معنی‌دار نبودن آزمون لون، (F0.524, Sig:0.470)

تأیید می‌شود. با توجه به آزمون تی مستقل ($t: -0.461, Sig: 0.645$) تفاوت معنی‌داری در میانگین استفاده روزانه دانشجویان از اینترنت بر حسب جنسیت مشاهده نشد.

جدول ۱۳. آزمون تی مستقل برای تفاوت میانگین استفاده از اینترنت بر حسب جنسیت

تفاوت با اطمینان ۹۵%		آزمون تی برای برابری میانگین‌ها				آزمون لون		برابری واریانس	
بالا	پایین	خطای انحراف معیار	تفاوت میانگین	معنی‌داری	درجه آزادی	آماره تی	معنی‌داری	آماره تحلیل واریانس	
۰/۱۴۹	-۰/۲۴۰	۰/۰۹۹	-۰/۰۴۵	۰/۶۴۵	۳۶۴	-۰/۴۶۱	۰/۴۷۰	۰/۵۲۴	برابری واریانس
۰/۱۵۱	-۰/۲۴۲	۰/۱۰۰	-۰/۰۴۵	۰/۶۴۹	۳۳۲/۳۶۹	-۰/۴۵۶			نابرابری واریانس

جدول ۱۴، نتایج آزمون تی مستقل برای استفاده از شبکه اجتماعی بر حسب جنسیت است. با توجه به معنی‌دار بودن آزمون لون، ($F_{12.780}, Sig: 0.000$) همگنی واریانس دو گروه تأیید نمی‌شود. بر اساس نتایج آزمون تی مستقل ($t: -3.762, Sig: 0.000$) با ۹۹ درصد اطمینان در سطح ۰/۰۰۱ تفاوت معنی‌داری در میانگین استفاده روزانه دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی بر حسب جنسیت مشاهده شد.

جدول ۱۴. آزمون تی مستقل برای استفاده از شبکه اجتماعی بر حسب جنسیت

تفاوت با اطمینان ۹۵%		آزمون تی برای برابری میانگین‌ها				آزمون لون		برابری واریانس	
بالا	پایین	خطای انحراف معیار	تفاوت میانگین	معنی‌داری	درجه آزادی	آماره تی	معنی‌داری	آماره تحلیل واریانس	
۰/۱۶۳	-۰/۲۷۲	۰/۱۲۹	-۰/۵۱۷	۰/۰۰۰	۳۶۴	-۳/۹۹۴	۰/۰۰۰	۱۲/۷۸۰	برابری واریانس
۰/۲۴۶	-۰/۲۷۸	۰/۱۳۸	-۰/۵۱۷	۰/۰۰۰	۲۰۵/۲۵۶	-۳/۷۶۲			نابرابری واریانس

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادات

با توجه به یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان تاحدودی به شبکه‌های اجتماعی وابسته هستند و به عبارتی این وابستگی در حد زیاد و خیلی زیاد نیست. اگرچه استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی برای کاربر، ممکن است در اولین روزها و ماههای استفاده جذابیت بیشتری داشته باشد، اما با گذشت زمان به دلیل صرف وقت زیاد (اتلاف وقت) در این شبکه‌ها و تکراری شدن آن‌ها، شاید، میزان استفاده منطقی‌تر شود. دانشجویانی که استفاده روزانه بیشتری از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی داشتند، وابستگی بیشتری نیز به شبکه‌های اجتماعی نشان دادند. کریک و همکاران (۲۰۱۵)، برات دستجری و صیادی (۱۳۹۱) و کارایسکوس و همکاران (۲۰۱۰) نیز به نتایج مشابهی رسیدند. در مطالعه حاضر، علی‌رغم وجود تفاوت در میانگین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی بین دانشجویان دختر و پسر، این تفاوت از نظر آماری معنی‌دار نبود؛ به عبارتی وابستگی دانشجویان دختر و پسر به شبکه‌های اجتماعی تقریباً مشابه بود. اگرچه میزان استفاده روزانه دانشجویان پسر از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، در مجموع بیشتر از دانشجویان دختر بود، اما وابستگی دانشجویان دختر به شبکه‌های اجتماعی کمی بیشتر از پسرها بود. تفاوت مشاهده شده در میانگین استفاده روزانه از اینترنت بین دانشجویان دختر و پسر معنی‌دار نبود؛ در حالیکه میانگین استفاده روزانه دانشجویان پسر از شبکه‌های اجتماعی بطور معنی‌داری از دختران بیشتر بود. برخلاف پژوهش حاضر، تعدادی از مطالعات (برات دستجری و صیادی، ۱۳۹۱؛ خدایاری، سعیدی و حسینی، ۱۳۹۳؛ کیان، یعقوبی ملال و ریاحی نیا، ۱۳۹۴؛ کریک و همکاران، ۲۰۱۵) به عدم وجود تفاوت معنی‌دار در میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی اشاره نموده‌اند. این تفاوت در یافته‌ها، احتمالاً ناشی از عواملی چون گسترش استفاده از شبکه‌های اجتماعی از طریق تلفن‌های همراه هوشمند، افزایش سرعت اینترنت، افزایش قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی در گذر زمان باشد. همچنین عواملی چون بافت جامعه مورد مطالعه، زمان و ابزار سنجش نیز می‌تواند در این خصوص تاثیرگذار باشد. وابستگی دانشجویان بومی به شبکه‌های اجتماعی

بطور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان غیربومی بود. درحالی‌که انتظار می‌رفت دانشجویان غیر-بومی که در خوابگاه اقامت دارند، وقت بیشتری را در شبکه‌های اجتماعی بمنظور ارتباط با خانواده و سرگرمی صرف نمایند. احتمالاً دانشجویان غیربومی بدلیل اینکه مسئولیت انجام امور روزمره را بر عهده دارند، فرصت کمتری برای صرف وقت در این شبکه‌ها دارند. همچنین اختصاص فقط ۱/۳ گیگابایت حجم اینترنت به صورت هفتگی به دانشجویان و شاید عدم تمایل دانشجو به صرف بودجه برای خرید حجم، در عدم استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی بی‌تأثیر نباشد. در وابستگی دانشجویان سالهای اول تا چهارم به شبکه‌های اجتماعی تفاوت آماری معنی‌داری وجود نداشت. در این مطالعه با فرض اینکه سن دانشجویان هر ورودی تقریباً مشابه است، لذا، متغیر سن بررسی نشده است. دانشجویان حوزه علوم انسانی وابستگی بیشتر و دانشجویان فنی و مهندسی وابستگی کمتری به شبکه‌های اجتماعی داشتند. برات دستجری و صیادی (۱۳۹۱) نیز همسو با مطالعه حاضر وابستگی دانشجویان به اینترنت در میان گروه‌های علوم انسانی بیشتر بود؛ البته در مطالعه اخیر بر خلاف پژوهش حاضر، گروه‌های فنی و مهندسی نیز وابستگی بیشتری به اینترنت داشتند و وابستگی در میان گروه‌های علوم کمتر بود. این تفاوت احتمالاً ناشی از پدیده موردبررسی (اینترنت)، ابزار اندازه‌گیری، عامل زمان و نمونه باشد. با وجود رابطه بین وابستگی دانشجویان به شبکه‌های اجتماعی و معدل آن‌ها، این رابطه از نظر آماری معنی‌دار نیست؛ رابطه منفی بین این دو متغیر، یعنی با افزایش وابستگی دانشجویان به این شبکه‌ها، معدل آن‌ها کاهش یافته و با کاهش وابستگی، معدل افزایش می‌یابد؛ از این رابطه غیر معنی‌دار می‌توان نتیجه گرفت که تفاوتی در وابستگی دانشجویان با معدل‌های مختلف وجود ندارد؛ به عبارت دیگر دانشجویان با وضعیت تحصیلی خوب در وابستگی به شبکه‌های اجتماعی تقریباً مشابه دانشجویان با وضعیت تحصیلی پایین‌تر هستند. در این مطالعه جهت رابطه بین استفاده روزانه از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی با معدل دانشجویان همسو با یافته‌های خلیلی (۱۳۹۴) منفی بود اما این رابطه برخلاف یافته‌های خلیلی (۱۳۹۴) معنی‌دار نبود؛ این تفاوت در یافته‌ها می‌تواند ناشی از فراگیر شدن بیشتر استفاده از رسانه‌های جدید در سالهای اخیر باشد. جذابیت‌های کاذب شبکه‌های اجتماعی باعث استفاده بیش از حد از این شبکه‌ها شده و این امر

می‌تواند منجر به تداخل در زندگی روزمره و انجام وظایف تحصیلی دانشجویان شود. از طرف دیگر، دسترسی به اطلاعات با دامنه وسیع و عمق کم در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند آنان را به تفکر سطحی سوق دهد. بنابراین استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیازمند تعادل در استفاده است. با توجه به یافته‌های این پژوهش، دانشجویان وابستگی زیاد و خیلی زیادی به شبکه نداشتند، لذا آن‌ها می‌توانند با مدیریت زمان و استفاده هدفمند از این رسانه، از فرصت‌های فراهم‌شده در این شبکه‌ها بهره ببرند. کتابخانه‌ها نیز می‌توانند با استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌های اجتماعی، به معرفی و ارائه خدمات خود از طریق این رسانه‌ها اقدام نمایند و گامی مؤثر در سوق دادن دانشجو به تفکر عمیق بردارند.

منابع

- امامی ریزی، کبری. (۱۳۹۵). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان. *راهنمای آموزش در علوم پزشکی*، ۹ (۳)، ۲۱۳-۲۰۶.
- برات دستجردی، نگین و صیادی، سمیه. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان. *مجله تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۰ (۵)، ۳۴۱-۳۳۲.
- خدایاری، کلثوم، دانشور حسینی، فاطمه و سعیدی، حمیده (۱۳۹۳). میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد). *پژوهش‌های ارتباطی*، ۲۱ (۷۷)، ۱۶۷-۱۹۲.
- خلیلی، لیلا. (۱۳۹۴). استفاده دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۲ (۱)، ۷۳-۵۹.
- داستانی، میثم، کرامتی، جواد، پورفاطمی، علی و اکرامی، علی. (۱۳۹۴). دلایل و انگیزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گناباد. *مجله علم سنجی کاسپین*، ۲ (۲)، ۲۴-۲۷.

عجم، علی اکبر و رضوانی، ابوالقاسم (۱۳۹۵). رابطه‌ی میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با پیشرفت تحصیلی و اعتماد در روابط بین فردی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. *مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی*، ۹ (۲۴)، ۳۳-۴۳.

فرزانه، سیف الله و فلاحتی شهاب الدینی، راضیه. (۱۳۹۴). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی (مورد مطالعه: دانش آموزان دختر متوسطه دوره دوم شهر بابل). *فصلنامه مشارکت و توسعه اجتماعی*، ۱ (۱)، ۱-۲۲.

کیان، مرجان، یعقوبی ملال، نیما و ریاحی‌نیا، نصرت. (۱۳۹۴). واکاوی نقش و کاربرد شبکه‌های اجتماعی مجازی برای دانشجویان فن‌آوری آموزش و یادگیری، ۱ (۳)،

۶۹-۸۸.

گوردن، مارشال. ۱۳۸۸. فرهنگ جامعه‌شناسی، ترجمه حمیرا مشیرزاده. تهران: میزان. مصرآبادی، جواد. (۱۳۹۵). *کاربست آمار استنباطی در علوم رفتاری*. تبریز: دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.

میرزایی، مریم، رحیمی، صالح و مرادی، محمود. (۱۳۹۵). بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در تبادلات علمی (مطالعه موردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی). *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۹ (۱)، ۱۰۸-۱۳۰.

Arslan, A., and K r k, A. M. (2013). Validity and reliability study of the social networking status scale. *Journal of ONERI*, 10(40), 223-231.

Azali, M. (2017). Infographic: Telegram Usage Statistics in Iran. Available online on March,6 2018 at: <http://techrasa.com/2017/09/06/infographic-telegram-usage-statistics-in-iran/>

Bandura, A., and National Inst of Mental Health. (1986). *Prentice-Hall series in social learning theory. Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Boyd, D. M. and Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210° 230. doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x

Can, L. and Kaya, N. (2016). Social networking sites addiction and the effect of attitude towards social network advertising. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 235,484-492.

- Echeburua, E. and de Corral, P. (2010). Addiction to new technologies and to online social networking in young people: A new challenge. *Adicciones*, 22, 91-95.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J, and Anderson, R. E.. (2009). *Multivariate Data Analysis*. 7th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Ifinedo, P. (2016). Applying uses and gratifications theory and social influence processes to understand students' pervasive adoption of social networking sites: Perspectives from the Americas. *International Journal of Information Management*, 36(2), 192-206.
- Katz, E., Blumler, J. and Gurevitch, M. (1974). Uses of mass communications by the individual. In *Mass Communication Research: Major Issues and Future Directions*, 11-35. Davidson, W., Yu, F., Eds.; Praeger: New York, NY, USA.
- Katz, E. (1959). *Mass Communications Research and the Study of Popular Culture: An Editorial Note on a Possible Future for this Journal*. Departmental Papers (ASC): 1° 6.
- Kefi, H. and Perez, C. (2017). Dark Side of Online Social Networks: Technical, Managerial, and Behavioral Perspectives. In *Encyclopedia of Social Network Analysis and Mining*, 1-22. R. Alhajj and J. Rokne, Eds. New York, NY: Springer New York.
- Kirik, A. M., Arslan, A., Cetinkaya, A. and Gul, M. (2015). A quantitative research on the level of social media addiction among young people in Turkey. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3), 108-122.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Ku, Y.C., Chen, R. and Zhang, H., (2013). Why do users continue using social networking sites? An exploratory study of members in the United States and Taiwan. *Information & Management*, 50(7), 571-581.
- Kuss, D.J. and Griffiths, M.D. (2012). Internet gaming addiction: A systematic review of empirical research. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 10(2), 278-296.
- Kwon, O. and Wen, Y. (2010). An empirical study of the factors affecting social network service use. *Comput. Hum. Behav*, 26, 254-263.
- La Barbera, D., La Paglia, F. and Valsavoia, R. (2009). Social network and addiction. *Cyberpsychol. Behav*, 12, 628-629.
- Levy, P. (1997). *Collective Intelligence: Mankind's Emerging World in Cyberspace*; Perseus: Cambridge, MA, USA.

- Moqbel, M. and Kock, N., (2018). Unveiling the dark side of social networking sites: Personal and work-related consequences of social networking site addiction. *Information & Management*, 55(1), 109-119.
- The Nielsen Company. (2009). *Global Faces and Networked Places*; The Nielsen Company: New York, NY, USA. Available online at: http://blog.nielsen.com/nielsenwire/wp-content/uploads/2009/03/nielsen_globalfaces_mar09.pdf accessed on 18 August 2011.
- Pew Research Center, 2015. Social networking fact sheet. Available online at: <http://www.pewinternet.org/fact-sheets/social-networking-fact-sheet/>
- Pfeil, U., Arjan, R. and Zaphiris, P. (2009). Age differences in online social networking: A study of user profiles and the social capital divide among teenagers and older users in MySpace. *Comput Hum Behav*, 25, 643-654.
- Severin, W. and Tankard, J. (1997). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media*. Longman.
- Wang, C.-W., Ho, R. T., Chan, C. L., and Tse, S. (2015). Exploring personality characteristics of Chinese adolescents with internet-related addictive behaviors: Trait differences for gaming addiction and social networking addiction. *Addictive behaviors*, 42: 32-35.
- Warner, R. (2013). *Applied Statistics: From Bivariate Through Multivariate Techniques*. Sage Publication.
- West, R. and Brown, J., (2013). *Theory of addiction*. John Wiley & Sons. (google book).
- Zhou, SX. (2010). *Gratifications, loneliness, leisure boredom and self-esteem as predictors of SNS-game addiction and usage pattern among Chinese college students*. MS Thesis, Chinese University of Hong Kong, Hong Kong, China.